

Πάρις Βαρβαρούσης
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πανηγυρικός λόγος για την 25η Μαρτίου που εκφωνήθηκε στο
Πνευματικό Κέντρο Άσκρης την 24η Μαρτίου 2018

Το όραμα της ελευθερίας στον Αγώνα της Εθνικής Παλιγγενεσίας

Κυρίες και κύριοι,

Τιμούμε σήμερα την έναρξη της Επανάστασης του 1821 που αποτελεί το ορόσημο της εθνικής αναδημιουργίας και συμβολίζει τον αγώνα των Ελλήνων για ελευθερία και εθνική ανεξαρτησία. Η αυριανή μέρα, η 25η Μαρτίου, είναι εθνική και συγχρόνως θρησκευτική γιορτή του Ελληνισμού.

Η επέτειος εορτασμού της εθνικής εξέγερσης στις 25 Μαρτίου καθιερώθηκε το 1838 από τον **βασιλιά Όθωνα** προκειμένου να συνδεθεί με τη θρησκευτική εορτή του **Ευαγγελισμού της Υπεραγίας Θεοτόκου**.

Φαίνεται πως ήταν και επιθυμία του αρχηγού της Φιλικής Εταιρείας **Αλέξανδρου Υψηλάντη** όπως διατυπώνεται σε γραπτό του κείμενο *«ως ευαγγελιζομένη την πολιτικήν λύτρωσιν του ελληνικού έθνους»*.

Σύμφωνα με τη διαδεδομένη εξιστόρηση των γεγονότων, η 25η Μαρτίου του 1821 είναι η ημέρα γενίκευσης της επανάστασης, όταν ο **Παλαιών Πατρών Γερμανός** ύψωσε το λάβαρο της επανάστασης στο μοναστήρι της **Αγίας Λαύρας** μπροστά στους συγκεντρωμένους επαναστάτες, δίνοντας το έναυσμα για τον απελευθερωτικό αγώνα.

Είχαν περάσει σχεδόν τέσσερις αιώνες τουρκικής σκλαβιάς, από την ημέρα της άλωσης της Πόλης από τον οθωμανικό στρατό. Τέσσερις αιώνες τυραννίας, διώξεων και σκοταδισμού. Όλα αυτά τα χρόνια οι υπόδουλοι Έλληνες κατόρθωσαν να διατηρήσουν την εθνική τους υπόσταση και δεν αφομοιώθηκαν.

Το όραμά τους για ανάκτηση της ελευθερίας αρθρώθηκε από τα πρώτα χρόνια της σκλαβιάς. Η γενεσιουργός δύναμη, όμως, για την πολιτική αναδόμηση του Γένους εντοπίζεται στα εκατό χρόνια πριν από το 1821, στην περίοδο του **Νεοελληνικού Διαφωτισμού** που αποτέλεσε το πνευματικό *κίνημα* με αίτημα την ελληνική παιδεία και την προβολή των Ελλήνων ως απογόνων και κληρονόμων των αρχαίων Ελλήνων.

Το όραμα της ελευθερίας ενέπνευσε τους εκφραστές του που προσπάθησαν να εμπλουτίσουν την πνευματική ζωή στην Ελλάδα με αξίες και πρότυπα του δυτικού πολιτισμού και να προσφέρουν ελπίδα και δύναμη στον χειμαζόμενο λαό ώστε να πραγματοποιήσει την απελευθέρωσή του από τον Οθωμανό δυνάστη.

Έλληνες αγωνιστές και πνευματικές μορφές όπως ο **Κοσμάς ο Αιτωλός**, ο **Αδαμάντιος Κοραής**, ο **Ρήγας Φεραίος**, οι **Δάσκαλοι του Γένους** κ.α. μετέφεραν στον υπόδουλο Ελληνισμό τις πολιτικές και κοινωνικές αξίες της Γαλλικής Επανάστασης, τις ιδέες του **ευρωπαϊκού διαφωτισμού**, και συνδέοντάς τες με την αρχαία Ελλάδα, κατάφεραν να αφυπνίσουν τους Έλληνες πνευματικά, να διατηρήσουν αναλλοίωτη την εθνική τους ταυτότητα.

Ο βασικός στόχος ήταν να δημιουργήσουν το πλαίσιο για την ανάπτυξη εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και έτσι να ενδυναμώσουν τον αγώνα του Γένους για ελευθερία και εθνική ανεξαρτησία.

Το όραμα της ελευθερίας λειτούργησε ως κατευθυντήρια αρχή, ως ενοποιητικός παράγοντας μεταδίδοντας τη φλόγα και τον ενθουσιασμό στον ευρύτερο ελληνισμό για την Εθνική Παλιγγενεσία, την ανασύσταση του Ελληνικού Κράτους.

Ο **Αδαμάντιος Κοραής**, ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του νεοελληνικού διαφωτισμού, πίστευε ότι για να ξεσηκωθεί ο λαός έπρεπε πρώτα να μορφωθεί και να βγει από το σκοτάδι της αμάθειας. Εμπνευσμένος από τον Αριστοτέλη έγραφε: «*Οι πρόγονοί μας ονομάζοντο Γραικοί και έπειτα έλαβον το όνομα Έλληνες*». Κατά τον **Κοραή Γραικούς** ονόμαζαν τους Έλληνες «*οι φωτισμένοι λαοί της Ευρώπης*». Ενθυμούμαστε και τον **Αθανάσιο Διάκο** που αναφώνησε: «*Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θελ' να πεθάνω*».

Η ελληνική αντίληψη για την εθνική ταυτότητα ήταν διάχυτη σ' όλα τα στρώματα του λαού.

Σημαντική είναι και η συμμετοχή του **Άνθιμου Γαζή** στη διαφωτιστική προσπάθεια του Ελληνισμού που αγωνίστηκε για τη διάδοση των ευρωπαϊκών ιδεών στην Ελλάδα. Κατήχησε πολλούς οπλαρχηγούς και συνέβαλε στην εκπαιδευτική προσπάθεια των λογίων της εποχής του. Ο Άνθιμος Γαζής πίστευε ότι μόνο με την πνευματική αφύπνιση των υποδούλων θα επιτυγχανόταν ο τελικός στόχος της επαναστατικής δράσης.

Επίσης, ο **Κοσμάς ο Αιτωλός**, ο απόστολος του Ευαγγελίου στα μαύρα χρόνια της τουρκικής σκλαβιάς, προέτρεπε τους γονείς να μαθαίνουν στα παιδιά τους Ελληνικά και συχνά υπογράμμιζε: *«Τα γράμματα είναι στολίδι του ανθρώπου και μόνο με τη βοήθεια των γραμμάτων θα καλύτερέψετε τη ζωή σας»*.

Όλοι αυτοί και αρκετοί άλλοι, ιδιαίτερα από τη Γαλλία, την Αυστρία και τη Ρωσία, όπου είχαν καταφύγει στα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας από διάφορες περιοχές της Ελλάδας, εργάζονταν για την προετοιμασία του Αγώνα και για την πολιτική οριοθέτηση ενός αναγεννώμενου έθνους.

Ένας άλλος παράγοντας που συνέβαλε δυναμικά στην ενίσχυση του απελευθερωτικού κινήματος ήταν το **εμπόριο**. Σε όλη τη διάρκεια της σκλαβιάς οι Έλληνες δεν έπαυσαν να ασχολούνται επιτυχώς με το **εμπόριο** και τη **ναυτιλία** και να βρίσκονται σε συνεχή επαφή με άλλους λαούς.

Ιδιαίτερα τον τελευταίο αιώνα πριν από την επανάσταση, το ελληνικό εμπόριο και η ναυτιλία γνωρίζουν μεγάλη άνθηση. Η ανάπτυξη εμπορικών επαφών με τα ακμάζοντα κέντρα της Βαλκανικής, της Κεντρικής Ευρώπης καθώς και τα λιμάνια της Μεσογείου, οδήγησε στη δημιουργία ελληνικών παροικιών από τη **Βενετία**, την **Τεργέστη** και τη **Μασσαλία** ως την **Οδησσό**. Η εξέλιξη αυτή αναπτέρωσε το όραμα της ελευθερίας, αφύπνισε τον ελληνισμό και προετοίμασε το έδαφος για την πραγμάτωσή του.

Ο υπασπιστής του **Κολοκοτρώνη Φωτάκος** έγραφε για τους αγωνιστές στη φάση πριν από την έναρξη της επανάστασης:

«έθερμαίνοντο διά την ελευθερίαν τού Έθνους και μακρόθεν έσυνεννοούντο».

Ταξιδιώτες έμποροι, λόγιοι και περιηγητές που επισκέπτονταν την τουρκοκρατούμενη Ελλάδα αποτελούσαν το βασικό δίκτυο επικοινωνίας και μεταφοράς γνώσεων και αγαθών.

Την υποδομή για τη σφυρηλάτηση της συνείδησης ενός ενιαίου γένους ορθόδοξων διαμόρφωσε βέβαια η **Εκκλησία** σε συνδυασμό με το έργο του **Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης** που συνέβαλε συστηματικά στη θεσμική ενότητα της ορθόδοξης κοινωνίας. Η Εκκλησία μεριμνούσε για την προστασία της ορθόδοξης κοινότητας από αλλόθρησκες επιρροές. «*Φροντίδα και πόθος μου*», έλεγε ο **Κοσμάς ο Αιτωλός** «*είναι να διατηρήσουν τα ελληνόπουλα ανόθευτη τη Χριστιανική πατρότητα του Γένους, να κρατήσουν τη Ρωμισσύνη και να μην αλλοιωθούν από τις ξενικές επιρροές*».

Η **Εκκλησία** συνοδοιπορεί δυναμικά στην προετοιμασία της επανάστασης, ιδρύει σχολεία, μαθαίνει στους σκλαβωμένους την ελληνική γλώσσα και διαμορφώνει την εθνική τους συνείδηση. Στο **κρυφό σχολειό** καλλιεργήθηκε ο σπόρος της λευτεριάς, εκεί που κατά τον ποιητή **Ιωάννη Πολέμη** «*το φοβισμένο φως του καντηλιού τρεμάμενο τα **ονείρατα** αναδεύει, και γύρω τα σκλαβόπουλα μαζεύει*». Τα δίκτυο των σχολείων αυτών πρόσφερε την πνευματική συνοχή στην οποία βασιζόταν η ταυτότητα του Γένους.

Ένας από πιο σημαντικούς καθοδηγητές στην προετοιμασία της επανάστασης θεωρείται ο **Ρήγας Φεραίος** που με τα επαναστατικά του κείμενα διαπαιδαγωγούσε τους σκλαβωμένους Έλληνες ώστε να συνειδητοποιήσουν την κατάσταση της υποδούλωσης και να αναζητήσουν τρόπους και μέσα για την ανάκτηση της ελευθερίας τους. Πίστευε ότι η αρχαία ελληνική παιδεία ως κινητήρια δύναμη θα μπορούσε να οδηγήσει τον δοκιμαζόμενο λαό σε μια δυναμική αναμέτρηση με τον οθωμανό δυνάστη.

Ο «**Θούριος**», ο επαναστατικός Ύμνος του **Ρήγα**, ξεσήκωνε τον λαό στην εξέγερση:

«*Ως πότε παλληκάρια, θα ζούμε στα στενά, μονάχοι σαν λιοντάρια, στις ράχες στα βουνά; ...*»

Αυτό τον Ύμνο, που σήμερα τον γνωρίζουν και τον απαγγέλλουν όλα τα ελληνόπουλα στα σχολεία, ο **Ρήγας Φεραίος** τον συνέθεσε 23 χρόνια πριν από την έναρξη της

επανάστασης και τον απήγγειλε σε συγκεντρώσεις για να εμπυχώσει τους Έλληνες στον ένοπλο αγώνα.

Στους βασικούς εκπροσώπους του νεοελληνικού διαφωτισμού εντάσσεται και ο **Αδαμάντιος Κοραΐς**, ο οποίος υποστήριζε ότι μόνο με την ανάπτυξη της ελληνικής παιδείας μπορεί να σφυρηλατηθεί και να εξοπλιστεί η ελληνική ψυχή για τον μεγάλο στόχο της ελευθερίας. Ο Κοραΐς ανέπτυξε μεγάλη φιλελληνική δράση, ιδιαίτερα στο διάστημα που ζούσε στο Παρίσι. Τόνιζε συχνά ότι μόνο «**ο φωτισμός του Γένους**» μπορεί να βοηθήσει στην αποτίναξη του τουρκικού ζυγού.

Σε επιστολή του 7 χρόνια πριν από την επίσημη έναρξη της επανάστασης, έγραφε: «*Δὲν ἔμεινεν ἀμφιβολία [...] ὅτι ἔφθασε καὶ τῶν Γραικῶν ὁ καλὸς καιρὸς. Καὶ ἔφθασε μὲ τόσην ὀρμὴν ὥστε καμμία δύναμις ἀνθρώπινος δὲν εἶναι πλέον καλὴ νὰ μᾶς ὀπισθοποδίσῃ*».

Στην περίοδο της προετοιμασίας του Αγώνα για την κήρυξη της επανάστασης του '21, ενεργό ρόλο έπαιξαν τα **φιλελληνικά κινήματα** που εμφανίστηκαν σε όλες τις χώρες του δυτικού κόσμου. Στο **Κίνημα Φιλελληνισμού** συμμετείχαν άνθρωποι του πνεύματος και των τεχνών, πεζογράφοι, ποιητές και άλλοι, που έγραφαν υπέρ της αγωνιζόμενης Ελλάδας.

Επιφανείς προσωπικότητες από όλες τις χώρες της Ευρώπης έρχονταν να επισκεφθούν τη σκλαβωμένη πατρίδα μας και να απαθανατίσουν τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Ο τύπος παρουσίαζε τις αποτρόπαιες πράξεις των Οθωμανών και τα δεινά που υφίστατο ο σκλαβωμένος ελληνικός λαός και προέτρεπε σε συμπαρατάση.

Το ζωνρό **φιλελληνικό ρεύμα στη Γαλλία** εκπορεύτηκε από προσωπικότητες όπως ο ιστορικός και φιλόσοφος **Βολταίρος**, ο οποίος ως ένθερμος υποστηρικτής της αυτοδιάθεσης των λαών υπερασπίστηκε την Ελλάδα και την ανάγκη σωτηρίας του Έθνους από τον τουρκικό ζυγό. Σε επιστολή του προς την **Μεγάλη Αικατερίνη της Ρωσίας** έγραφε: «*Υπερασπισθείτε την Ελλάδα, διότι σε αυτήν οφείλουμε τις επιστήμες, τις τέχνες και όλες τις αρετές μας*».

Στον χώρο της **γερμανόφωνης Ευρώπης**, κορυφαίοι ποιητές και λογοτέχνες συγκλονίζουν τον κόσμο της διανόησης με τα φιλελληνικά γραπτά τους. Ο **Βόλφγκανγκ Γκάιτε** μιλούσε με ενθουσιασμό για την επανάσταση και έλεγε:

«Ό,τι είναι ο νους και η καρδιά για τον άνθρωπο είναι και η Ελλάδα για την οικουμένη».

Επίσης, ο **Φρίντριχ Σίλλερ** στο ποίημά του «*Καταραμμένη Έλληνα*» αρχίζει με τον στίχο «*Όπου να γυρίσω τη σκέψη μου, όπου και να στρέψω την ψυχή μου, εσένα βλέπω, εσένα βρίσκω...*». Ο ενθουσιασμός των ξένων για την Ελλάδα μεταφέρονταν από τους Έλληνες διαφωτιστές στον σκλαβωμένο λαό και ενδυνάμωνε το πατριωτικό αίσθημα.

Φιλέλληνες της Βρετανίας βοήθησαν έμπρακτα στην προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης. Ο **λόρδος Μπάϊρον (ή λόρδος Βύρων)** ήταν από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές του απελευθερωτικού αγώνα των Ελλήνων. Επισκέφθηκε την Ελλάδα πριν εκραγεί η επανάσταση γράφοντας ενθαρρυντικά ποιήματα και θυσιάστηκε τελικά στο Μεσολόγγι για την ελευθερία μιας άλλης πατρίδας που θεωρούσε δική του. Η αγάπη του προς την Ελλάδα αποτυπώνεται στη φράση του: «*Αν είμαι ποιητής, το χρωστάω στο αέρα της Ελλάδας*».

Αργότερα, ο **Διονύσιος Σολωμός**, ο εθνικός μας ποιητής, έγραφε λίγες ημέρες μετά τον θάνατο του Μπάϊρον:

*«Λευτεριά, για λίγο πάψε
να χτυπάς με το σπαθί
τώρα σίμωσε και κλάψε
εις του Μπάϊρον το κορμί».*

Το κύμα του Φιλελληνισμού την περίοδο μάλιστα πριν από την Επανάσταση του 21, είχε απλωθεί σε όλο σχεδόν τον κόσμο και αυτή η αγάπη και το ενδιαφέρον των ξένων υπέρ των ελληνικών θέσεων, ενθάρρυνε αποφασιστικά τους Έλληνες αγωνιστές. Όλα αυτά ενδυνάμωναν το πατριωτικό αίσθημα του σκλαβωμένου λαού και καθιστούσαν ρεαλιστική την απόκτηση της ελευθερίας.

Συμπληρώνοντας τους βασικούς παράγοντες που συνέβαλαν στην ενδυνάμωση του οράματος της ελευθερίας και κατ' επέκταση στην ιστορική συνέχεια του έθνους, θα πρέπει να σταθούμε στα **κλέφτικα τραγούδια**. Τα τραγούδια αυτά δημιουργήθηκαν κατά την περίοδο της έντονης επαναστατικής δράσης των κλεφτών και των αρματολών και απαθανατίζουν περιστατικά των Αγωνιστών κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Οι αρματολοί και κλέφτες ήταν επαναστατικά ένοπλα σώματα που απέρριπταν το χαρακτηριστικό του υπηκόου του σουλτάνου, του **ραγιά**.

Οι στίχοι *«Εγώ ραγιάς δεν γένομαι, Τούρκους δεν προσκυνάω ...»* εμπνέουν και ενδυναμώνουν τους Έλληνες στον ιερό αγώνα της λευτεριάς.

Αυτή η στάση μεταφέρθηκε μέσα από το δημοτικό τραγούδι στα μπαϊράκια των επαναστατικών σωμάτων ως απόλυτο αίτημα ελευθερίας. Αρκετοί Έλληνες πίστευαν ότι οι κλέφτες μπορούσαν να αποτελέσουν τον βασικό πυρήνα του επαναστατικού στρατού.

Τα κλέφτικα τραγούδια τεκμηριώνουν την άρνηση του σκλαβωμένου πληθυσμού προς την κατεστημένη οθωμανική εξουσία και κατανοήθηκαν ως εθνικό χαρακτηριστικό και ως φορέας της εθνικής δράσης.

Ο πόθος και το πάθος για την οικοδόμηση της νέας Ελλάδας χαρακτήριζε όλους τους αγωνιστές της επανάστασης που ενσάρκωναν αυτό που ο Επτανήσιος ποιητής **Ανδρέας Κάλβος** έγραφε: *«θέλει αρετήν και τόλμην η ελευθερία»*.

Και αργότερα, ο **Καποδίστριας**, ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδας έλεγε

«...Είμαι εύτυχής διότι ήδυνήθην να προσφέρω... διά τήν εθνικήν ανεξαρτησίαν καί έλευθερίαν».

Αλλά και ο **Κολοκοτρώνης** στον ιστορικό του λόγο που εκφώνησε στην Πνύκα το 1838 έλεγε: *«...Όταν αποφασίσαμε να κάνουμε επανάσταση δεν εσυλλογιστήκαμε, ούτε πόσοι είμεθα, ούτε πως δεν έχουμε άρματα, ούτε ότι οι Τούρκοι εβαστούσαν τα κάστρα και τις πόλεις, ως μια βροχή έπεσε εις όλους μας η επιθυμία της ελευθερίας μας...»*

Οι Αγωνιστές του 1821 δεν φοβήθηκαν τον Οθωμανό δυνάστη και πρόβαλαν δυναμικά το αξίωμα ότι δεν είχε πλέον θέση στον τόπο όπου μεγαλούργησε ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός, εκεί όπου η έννοια **«Ελευθέρα πόλις»**, διατυπώθηκε για πρώτη φορά με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο.

Η σύνδεση του Αγώνα της Ανεξαρτησίας με τις προγονικές αξίες και τα αρχαιοελληνικά ιδεώδη βρήκε μεγάλη απήχηση στον σκληρά δοκιμαζόμενο λαό που ενσάρκωσε το διαχρονικό όραμα της ελευθερίας στην εκπλήρωση του ελληνικού οράματος για παλιγγενεσία και ανασύσταση του ελληνικού κράτους.

Συμπερασματικά, μπορεί να υπογραμμιστεί ότι οι παράγοντες που έχουν εμπνεύσει στον λαό της τουρκοκρατούμενης Ελλάδας το όραμα της ελευθερίας και οδήγησαν στο '21 ήταν ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός, η Ορθοδοξία, το Εμπόριο και το Κίνημα του Φιλελληνισμού.

Την επιχειρησιακή προετοιμασία για το μεγάλο εγχείρημα της αποτίναξης από τη σκλαβιά ανέλαβαν αρχικά τρεις επιφανείς και διορατικοί Έλληνες, ο **Νικόλαος Σκουφάς**, ο **Εμμανουήλ Ξάνθος** και ο **Αθανάσιος Τσακάλωφ**, ιδρύοντας επτά χρόνια πριν από το '21 στην Οδησό τη «**Φιλική Εταιρεία**». Σκοπό της ήταν να αφυπνίσουν τους Έλληνες για τον μεγάλο σκοπό και να οργανώσουν επιχειρησιακά την επανάσταση, ενώ την αρχηγία της Φιλικής Εταιρείας ανέλαβε ο **Αλέξανδρος Υψηλάντης**. Απεσταλμένοι των Φιλικών γύριζαν σε κάθε γωνιά της πατρίδας, για να ενημερώσουν και να μυήσουν τους Έλληνες στην ιδέα του ξεσηκωμού.

Επαναστατικές εστίες άρχισαν να απλώνονται από τη Μακεδονία ως την Κρήτη με πρωτεργάτες τους Φιλικούς. Τα όνειρα και οι πόθοι τεσσάρων αιώνων πικρής σκλαβιάς άρχισαν να γίνονται πραγματικότητα.

Έτσι το σύνθημα «**ελευθερία ή θάνατος**» ως φυσική συνέχεια του «**μολών λαβέ**», του σταθερού **ΟΧΙ** των Ελλήνων προς κάθε εισβολέα ή κατακτητή, έγινε το **εθνικό σύνθημα** της **επανάστασης** που επιβεβαιώνει την **αδιάπτωτη ταυτότητα** του γένους.

Το διεθνές περιβάλλον, ωστόσο, την περίοδο που εκδηλώθηκε η επανάσταση δεν ήταν ευνοϊκό. Η «**Ιερά Συμμαχία**» και ο εμπνευστής της **Μέττερνιχ**, ο σφοδρός πολέμιος της αυτοδιάθεσης των λαών, υποστήριξε με πάθος την ισορροπία δυνάμεων των ισχυρών και αντιστάθηκε σε κάθε προσπάθεια αλλαγής του πολιτικού status quo, της υπάρχουσας κατάστασης που είχαν δημιουργήσει οι κυρίαρχες δυνάμεις στην Ευρώπη.

Η «Ιερά Συμμαχία» συμπεριελάμβανε τη σταθερότητα στα Βαλκάνια και τη μη αλλαγή των συνόρων, τη διατήρηση δηλαδή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η **Βρετανία** και η **Γαλλία** υποστήριζαν, αρχικά, για τα δικά τους συμφέροντα την πολιτική Μέττερνιχ και παρέμεναν ουδέτεροι στον Αγώνα των Ελλήνων.

Η **Αυστρία** και η **Πρωσία**, επίσης, είχαν ταχθεί υπέρ της διατήρησης της υπάρχουσας κατάστασης. Στους ισχυρούς της Ευρώπης ήταν διάχυτος ο φόβος μήπως οι Έλληνες επαναστάτες ανοίξουν τον **ασκό του Αιόλου** και προκληθούν νέες συγκρούσεις και στους άλλους καταπιεζόμενους λαούς.

Στα ευρωπαϊκά **ανακτοβούλια**, τα συμβουλευτικά αυτά όργανα των βασιλικών οίκων, οι επαναστάτες θεωρούνταν τρομοκράτες.

Αλλά και η **Ρωσία** δεν φάνηκε πρόθυμη, στην πρώτη φάση της Επανάστασης, να στηρίξει εμπράκτως τους Έλληνες. Οι Ρωσοτουρκικοί πόλεμοι, όμως, πριν την Επανάσταση, επέδρασαν δυναμικά στην αφύπνιση της εθνικής συνείδησης των Ελλήνων και στην καλλιέργεια της ελπίδας για κατάκτηση της ελευθερίας μέσα από την αποδυνάμωση του Οθωμανού δυνάστη.

Ο πιο βασικός κρίκος διασύνδεσης της Ρωσίας με την ελληνική υπόθεση ήταν βέβαια η **Ορθοδοξία**. Η **ορθόδοξη Ρωσία** έκανε από νωρίς εμφανή τη διάθεση για βοήθεια στους Έλληνες αγωνιστές.

Οι δραστηριότητες των Ελλήνων εμπόρων και ναυτικών στη Ρωσία, η παρουσία Ελλήνων στην Τσαρική Αυλή, όπως ο **Καποδίστριας** στο Υπουργείο Εξωτερικών, ο **Αλέξανδρος Υψηλάντης** και ο **αδελφός του Δημήτριος**, υπασπιστές και οι δύο του Τσάρου της Ρωσίας και άλλοι, συνέβαλαν στο να ισχυροποιηθούν οι ελληνορωσικοί δεσμοί και να πιστέψουν οι Έλληνες πως η Ρωσία δεν θα έμενε αμέτοχη στον απελευθερωτικό αγώνα.

Με το ξέσπασμα, όμως, της Εθνεγερσίας φούντωσε στην Ευρώπη και στην Αμερική το **φιλελληνικό ρεύμα**. Σε ελάχιστο χρονικό διάστημα κυκλοφόρησαν ευνοϊκά σχόλια σε φυλλάδια και εφημερίδες ή περιοδικά που παρομοίαζαν τους Έλληνες επαναστάτες με ήρωες.

Ιδιαίτερα μετά την επαίσχυντη πράξη των Οθωμανών να **αποκεφαλίσουν τον Οικουμενικό Πατριάρχη Κωνσταντινούπολης Γρηγόριο Ε΄**, δημιουργήθηκε ένα κύμα συμπάραστασης προς τους επαναστατημένους Έλληνες σε όλο τον κόσμο που έδωσε νέα πνοή στους αγωνιστές για την ολοκλήρωση του υπέρτατου σκοπού.

Μόνο όταν φάνηκε, μετά τις πρώτες δυναμικές συγκρούσεις με τους Οθωμανούς, ότι αρχίζει να υλοποιείται το όραμα των Ελλήνων για ελευθερία, αποφάσισαν οι

Μεγάλες Δυνάμεις **Αγγλία, Γαλλία και Ρωσία** να συνδράμουν εμπράκτως τους Έλληνες αγωνιστές.

Κορυφαίο γεγονός της συνδρομής αυτής ήταν η **Ναυμαχία του Ναβαρίνου**, όπου ο τριεθνής στόλος (Άγγλων, Γάλλων, Ρώσων) οδήγησε τελικά στην πανωλεθρία Οθωμανών και Αιγυπτίων και στην ουσιαστική απαρχή για τη δημιουργία του νέου Ελληνικού Κράτους.

Η Επανάσταση του '21 ήταν η **πρώτη** πετυχημένη εθνική εξέγερση λαού στην Ευρώπη εναντίον της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και της ισορροπίας δυνάμεων που είχε εδραιωθεί από τους ισχυρούς της Ευρώπης.

Το ελληνικό παράδειγμα για ανεξαρτησία στην Ευρώπη αποτέλεσε σημείο αναφοράς για τους άλλους υπόδουλους λαούς των Βαλκανίων.

Αξιότιμοι προσκεκλημένοι,

Τιμούμε σήμερα τους Αγωνιστές του 21, όχι μόνο για τον ηρωισμό και τη φιλοπατρία τους, αλλά και για την πραγμάτωση του οράματος της ελευθερίας, για την εθνική παλιγγενεσία.

- Το παράδειγμά τους μας εμπνέει, ιδιαίτερα στην τρέχουσα συγκυρία, που γείτονες με προκλητικές διεκδικήσεις αμφισβητούν τις κατακτήσεις του Έθνους μας και τις Διεθνείς Συνθήκες.
- Το '21 δεν είναι απλώς ένα μεγάλο ιστορικό γεγονός. Είναι υποχρέωση για την ανάδειξη της Πατρίδας μας σε σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος. Η γνώση της ιστορίας είναι το μοναδικό ανάχωμα αντίστασης στις ξένες επιβουλές.
- Η Εθνική Επέτειος της 25ης Μαρτίου είναι ημέρα μνήμης και δόξας για όλους μας. Είναι σύμβολο του αγώνα ενός λαού που αντιτάχθηκε στους δυνάστες και άλλαξε την ιστορική του μοίρα.
- Οφείλουμε, λοιπόν, να τηρήσουμε την ιερή αυτή παρακαταθήκη. Να διαφυλάξουμε την ιστορία και τον πολιτισμό μας, τους δυο βασικούς πυλώνες της εθνικής μας ταυτότητας, να διατηρήσουμε τη συνοχή μας ως έθνος και να διαδώσουμε στις επόμενες γενιές όσα εμείς κληρονομήσαμε.

Σας ευχαριστώ